

“ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ,”

Ὁ Σύνδεσμος ὑπὲρ τῶν Δικαιωμάτων τῆς Γυναικὸς θέλησε νὰ φερώσει μιὰν ἀπὸ τίς δημόσιες συγκεντρώσεις τοῦ συνεδρίου γιὰ μιὰ πασιφιστικὴ ἐκδήλωση. Στὴ συγκέντρωση αὐτῇ ποὺ ἀποφασίστηκε νὰ γίνῃ στὴν αἴθουσα τοῦ Παργασσοῦ, παρακάλεσε νὰ μιλήσουν πρόσωπα ποὺ μὲ κάποιον τρόπον ἀντιπροσώπευαν τὴν εἰρηνικὴν ἰδεολογίαν στὸν τόπον μας. Στις 7 μ. μ. ἡ αἴθουσα ἦταν ἀσφυκτικὰ γεμάτη ἀπὸ ἐκλεκτότατο ἀκροατήριον. Ἡ κ. Κουντουριώτη τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, ἀντιπρόσωποι γυναικείων ὀργανώσεων, καθηγητὲς τοῦ Πανεπιστημίου, πολιτικοί, ἐπιστήμονες, ἔδειξαν μὲ τὴν παρουσία τους τὸ ἐνδιαφέρον τους γιὰ τὸ ζήτημα ποὺ ἀσχολεῖ σήμερον τὸν κόσμον ὅλο, τὸ ζήτημα τῆς μόνιμης καὶ παγκόσμιας εἰρήνης.

Ἡ πρόεδρος τοῦ Σ. Ε. Δ. Γ. κ. Αὔρα Θεοδοπούλου ἀφοῦ μὲ λίγα λόγια ἀνέπτυξε τὸ σκοπὸ τῆς συγκέντρωσης, παρουσίασε τὸν ἕνα ἔπειτα τὸν ἄλλο τοὺς ρήτορας.

Πρῶτος μίλησε ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ἄ. Ἀνδρεάδης.

Σημ. Ὅλες οἱ ἐκθέσεις καὶ οἱ λόγοι ἔγιναν στὴ γαλλικὴ γλῶσσα. Γιὰ τίς μεταφράσεις στὴν ἑλληνικὴ εὐθύνεται ἡ οὐνταξὴ τοῦ «Ἀγῶνα» ἐκτὸς ἀπὸ κείνες ποὺ σημειώνονται μὲν ἄστερισχο*.

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ κ. Α. ΑΝΔΡΕΑΔΗ

Κυρίες, Κύριοι,

Ἡ ὀργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Συνεδρίου μοῦ ἔκαμε τὴν τιμὴ νὰ μὲ προσκαλέσει νὰ λάβω μέρος στὴ συνάθροιση αὐτῇ ὡς ἀναπληρωτῆς τοῦ σεβαστοῦ κ. Φωκίωνος Νέγρη, Προέδρου τοῦ «Ἑλληνικοῦ Συλλόγου τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν» καὶ ἀκόμα, ἄλλοιμονο, ὡς ὁ ἀρχαιότερος τῶν καθηγητῶν τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας. Νομίζω ἀκόμα πῶς ἡ ἐπιτροπὴ ἔλαβε ὑπ' ὄψιν τὴν ἐκανελημένην διαμονή μου καὶ τίς κολακευτικὰς φιλίαις μου στὶς χώρες τῶν ξένων μας.

Κυρίες μου, μόλις δύο ἡμέρες ἔχετε μείνει στὸν τόπο μας. Ἐν τούτοις θὰ ἔχετε ἤδη ἀντίληφθῆ με πόση φιλοφροσύνῃ ὅλοι—ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν Τύπο, πιστὴν ἠχῶ τῆς κοινῆς γνώμης—σᾶς ἔχουν δεχθῆ. Ἡ φιλία ποὺ ὅλοι οἱ Ἕλληνες τρέφουν γιὰ τοὺς λαοὺς τῆς Μικρῆς Ἀνατὰντ εἶναι βαθειά. Εἶναι εὐτυχεῖς ποὺ τοὺς βλέπουν νὰντιπροσωπεύονται γιὰ πρώτη φορά, ὅλοι μαζί καὶ μὲ τόσο θελκτικὸ καὶ εὐγενικὸ τρόπο.

Ἄλλὰ ὁ Ἑλληνικὸς Σύλλογος τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν εἶχε καὶ ἰδιαιτέρους λόγους νὰ χαρῆ γιὰ τὸ Συνέδριον. Λόγους προσωπικοὺς πρῶτα. Ἡ ὑποδοχὴ ποὺ ἔγινε στοὺς ἀντιπροσώπους μας στὰ συνέδρια τῆς Πράγας καὶ τῆς Βαρσοβίας μένει πολὺ ζωηρὴ στὴν ἀνάμνησίν μας. Ἐχομε ἰδιαιτέρας φιλικὰς σχέσεις μὲ τὸ Σερβικὸ καὶ τὸν Ρουμανικὸ σύλλογον ποὺ ἕνα ἀπὸ

τὰ ἐξέχοντα μέλη του, ἡ δεσποινὶς Ἑλένη Βακαρέσκο ἀνήκει τόσο στὴ φεμινιστικὴ κίνησις ὅσο καὶ στὴν κίνησις γιὰ τὴν Κ.Τ.Ε. Περισσότερο ὅμως ἀπὸ τοὺς προσωπικοὺς δεσμούς, ἡ κοινότης τῶν ἰδανικῶν συντελεῖ στὴν προσέγγισις τῶν συλλόγων μας με τοὺς δικούς σας.

Τὸ κοινὸ μας ἰδανικὸ εἶναι, τὸ εἶπαν καὶ τὸ ἐπανελάβαν, ἡ Εἰρήνη. Ἀλλὰ γιὰ νὰ προφυλαχτοῦμε ἀπὸ κάθε αἱματηρὴ ἐκπληξή, ἡ εἰρήνη, ἀπλᾶ, δὲν ἀρκεῖ, χρειάζεται μιὰ εἰρήνῃ ἐγκάρδια, μιὰ εἰρήνῃ γεμάτῃ ἀγάπῃ. Οἱ διπλωματικὲς σχέσεις εἶναι σὰν κοινωνικὲς σχέσεις. Ὑπάρχουν μερικὲς, πού, πολὺ ἐν τάξει πάντα, περιορίζονται στὸ νὰ εἶναι μόνο σχέσεις. Ἄλλες μεταβάλλονται σὲ φιλία. Οἱ Σύλλογοί μας δὲν ἐργάζονται παρὰ γιὰ νὰ μεταβάλλουν σὲ εἰλικρινεῖς καὶ σταθερὲς φιλίες τὶς σχέσεις μεταξὺ τῶν λαῶν.

Γιὰ νὰ πραγματοποιηθῇ παρόμοια προσπάθεια χρειάζεται πρῶτ' ἀπ' ὅλα μέθοδος. Χρειάζεται, ἐάν μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ συνεχίσω τὴ παρομοίωσή μου με τὶς ἰδιωτικὲς σχέσεις, νὰ καθιερωθοῦν σχέσεις οἰκειότητος πρῶτα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων πού κατοικοῦν τὸ ἴδιο σπίτι ἢ τὴν αὐτὴ συνοικία.

Ὡς πρὸς αὐτὴ τὴν ἀποψη τὰ Κράτη τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς μᾶς δίνουν ἓνα μεγάλο παράδειγμα. Χωρὶς νὰ περιορίσουν σὲ τίποτε τὴν ἀνεξαρτησίαν τους, δέχτηκαν μεταξὺ τους μιὰ σειρά συνθηκῶν πού ὄχι μόνο κάνουν ἀδύνατον τὸν πόλεμον ἀλλὰ καὶ εὐκολύνουν τὴ συνεργασία, ὅλα τὰ στάδια. Καὶ τελευταία, μπόρεσαν νὰ ὑψώσουν στὶς Ἄνδεις σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς κορφές τους ἓνα γιγαντώσωμον ἀγάλμα τοῦ Χριστοῦ πού εὐλογεῖ ἐκείνους πού δὲν σκέπτονται πιά νάλληλοσπαρχοῦν, πού δὲν ἀπειλοῦν κανένα. Γιατί, σημειώσατέ το ὡς ἐξαιρετικὰ σπουδαῖο, ἡ Παναμερικανικὴ Ἐνωσις δὲν στρέφεται ἐναντίον κανενός. Οἱ Διεθνεῖς Συμφωνίαι τοῦ μέλλοντος δὲν πρέπει νὰ ἐκφυλιστοῦν σὲ συνασπισμούς. Τὸ μέλλον πού ἔχουν μπροστά τους οἱ χώρες τῆς Μικρᾶς Ἀντάντ καὶ ἡ Ἑλλάς εἶναι εὐκολώτερον ἀπὸ κείνο πού εἶχαν μπροστά τους οἱ νοτιοαμερικανικοὶ λαοί. Δὲ σηκώσαμε ποτὲ τὰ ὅπλα ὁ ἓνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου. Ἀνάμεσα σὲ μακροὺς αἰῶνες ὑπῆρξαμε πάντα φίλοι καὶ συχνὰ σύμμαχοι. Ὁ Ρενὰν ἔλεγε ὅτι κοινὲς ἀναμνήσεις καὶ κοινὲς ἐλπίδες ἀποτελοῦν τὸ γνώρισμα ἐνὸς ἔθνους. Καὶ αὐτὰ εἶναι τὰ στερεώτερα θεμέλια σὲ μιὰ συνεργασία σὰν αὐτὲς πού δώσαμε τὴν εἰκόνα τους.

Οἱ κοινὲς μας ἐλπίδες εἶναι φωτεινές. Ἐλπίζομε νὰ δώσομε στοὺς λαοὺς μας τὴ διανοητικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ λάμψη καὶ τὴν οικονομικὴ εὐμάρεια πού γνώρισαν τόσες φορές. Χωρὶς νὰ ἀπειλοῦμε κανένα, ἐλπίζομε νὰ διατηρήσωμε μέσα στὴν εἰρήνῃ τὴν ἔθνικὴ μας ὄντοτητα πού γι' αὐτὴ χύθηκε τόσο αἷμα. Ἐλπίζομε τέλος νὰ συναρξώμε κάθε μέρα τοὺς δεσμούς πού μᾶς ἐνώνουν.

Οἱ κοινὲς ἀναμνήσεις μας εἶναι πολλὲς γιὰ νὰ τὶς περιλάβομε σὲ λίγες λέξεις.

Στὸν Ἑλληνα πού ταξιδεύει στὸ Βελιγράδι δειχνουν τὸ μέρος πού χάθηκε παραδομένος στοὺς Τούρκους ἀπὸ τὴν Αὐστριακὴ ἀστυνομία ὁ Ρήγας Φεραῖος, ὁ ἐμπνευσμένος βάρδος, πού πρῶτος κάλεσε τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς νὰ ἐνωθοῦν. Στὸ Βουκουρέστι, βρίσκεται κοντὰ τὸ Δραγατσάνι, ὅπου οἱ ἱερολοχίτες τοῦ Ὑψηλάντη ἀνανέωσαν τὰ κατορθώματα τῶν Θερμοπυλῶν. Στὴ Βαρσοβία θυμᾶται κανεὶς τὴν εὐγενικὴ μορφή τοῦ πρίγκηπος Τσαρτορίσκη, πού ἡ ἑλληνικὴ ἀνεξαρτησία τοῦ ἦταν σχεδὸν τὸ ἴδιο προσφιλὴς με τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς Πολωνίας καὶ πού ὑπέγραψε τὸ ὄρατο σύγγραμμα ὅπου εἰκονίζονται ἀπὸ τὸ 1827 ἀκόμα ἓνα εἶδος Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν με τὸ ψευδώνυμον «Ἐνας φιλέλληνας».

Κυρίες μου, ὅταν ταξιδεύετε στὶς διάφορες χώρες

σας θὰ συναντήσατε συχνὰ παρόμοιες ἀναμνήσεις.

Γενικώτερα εἶμαστε ὅλοι ἐνωμένοι με ἓνα κοινὸ χαρακτηριστικὸ πού ὑπῆρξε ἄλλοτε αἰτία πόνου, μὰ πού σήμερα εἶναι ὑπερηφάνειά τους. Ὅλοι μας γνωρίσαμε γιὰ πολὺ καιρὸ τὸν ξενικὸ ζυγὸ. Ἀλλ' ὁ ζυγὸς — καὶ αὐτὸ δείχνει πολὺ καλὰ τὴν ματαιοδοξία, τὴ μεγάλη οὐτοπία θύλλεγε ὁ Angell εἶναι ἡ κατάκτησις — δὲν μπόρεσε νὰ θίξει οὔτε τὴν ἔθνικὴ μας συνειδησι οὔτε τὴν ἀτομικότητά μας.

Χάρης στὸ δυνατὸν αὐτὸ δεσμὸ ἓνας Ἕλληνας, ὅπως μοῦ δόθηκε ἀφορμὴ νὰ τὸ νοιώσω στὴ Πράγα καὶ τελευταία στὴ Βαρσοβία, δὲν αισθάνεται πὼς εἶναι ξένος ἀνάμεσα στοὺς Τσέχους καὶ τοὺς Πολωνοὺς, λαοὺς ἐξαιρετικὰ φιλόξενους, μὰ πού εἶναι τόσο μακρυνοὶ γιὰ μᾶς ὡς πρὸς τὴ γεωγραφικὴ τους θέσι καὶ τὴ γλῶσσα.

Ὁ κοινὸς ζυγὸς, τὸ κοινὸ ὀρθόδοξο δόγμα μᾶς με τὴν ἄμεση ἐπικοινωνία συνέτειναν ἰδιαίτερα στὴν προσέγγισις τῶν Σέρβων, τῶν Ρουμάνων καὶ τῶν Ἑλλήνων. Γιατὸ σὰν εἶναι νέοι καὶ κάθονσαι στὰ θρανία κανενός Πανεπιστημίου ἢ ἀργότερα γύρω ἀπὸ τὰ πράσινα τραπέζια τῶν Συνεδρίων καὶ τῶν Διασκέψεων ἢ ἀκόμα γύρω ἀπὸ ἓνα τραπέζι κοινῆ γεύματος, πολὺ γρήγορα γίνονται φίλοι. Με τοὺς Ρουμάνους ἀκόμα βρίσκομε γρήγορα καὶ προσωπικὰ σημεία ἐπαφῆς. Ποιὰ ἑλληνικὴ οἰκογένεια δὲν ἔχει ἓνα μακρυνὸ συγγενὴ στὴν εὐτυχισμένη Ρουμανικὴ γῆ;

Ὅταν πρὸ ὀλίγων χρόνων οἱ σπουδῆς μου γιὰ τὰ Σερβικὰ οικονομικὰ με κράτησαν γιὰ ἀρκετὲς βδομάδες στὸ Βελιγράδι, ἀνακάλυψα με χαρὰ πὼς ἀρκετοὶ ἐπιφανεῖς Σέρβοι εἶχαν συγγένεια με Ἑλληνας. Ἀλλὰ πρὸ πάντων ὅταν με δέχτηκαν — με πόση ἐγκαρδιότητα — Σερβικὲς οἰκογένειαι στὰ σπίτια τους παρατήρησα πόσο ἡ οἰκογενειακὴ μας ζωὴ καὶ τὰ ἔθιμά μας μοιάζουν.

Κυρίες μου, ἡ Ἀθηναϊκὴ φιλοξενία δὲν μπορεῖ νὰ συγκριθῇ σὲ λαμπρότητα με τὴν ὑποδοχὴ πού μᾶς ἐκάματε στὶς χώρες σας, ἀλλὰ τὰ σπίτια μας εἶναι ἀνοιχτὰ γιὰ σᾶς, καὶ ὅταν θὰ μῆτε σαυτὰ εἶμαι βέβαιος πὼς θὰ ξαναβρῆτε πολλὰ πράγματα πού θὰ σᾶς θυμῆσουν τὰ δικά σας. Ὡς καὶ ἡ θερμοκρασία φροντίσε νὰ σᾶς πείσει πὼς βρίσκεστε στὸν τόπο σας. Τὰ βουνὰ τῆς Ἀττικῆς συναγωνίζονται αὐτὲς τὶς μέρες τὰ Καρπάθια «ὁ ἀέρινος οὐρανὸς ὁ πλημμυρισμένος με φῶς», πού τὸν τραγοῦδησε ὁ Μωρεάς, σκοτείνιασε.

Ἀλλὰ λησμόνησα πὼς τὸ νὰ λέγει στίχους ἓνας οἰκονομολόγος εἶναι βέβαια ἡ μεγαλύτερη τρέλλα. Σὰν καλὸς καθηγητῆς, θὰ ἔπρεπε νὰ σᾶς κάμω μιὰ διάλεξη ἀπάνω σὲ δυὸ κυρίως σημεία, ὅπου θὰ σᾶς ἀπέδειξαν με πλῆθος ἀριθμῶν **πρῶτον** ὅτι τὰ κοινὰ οικονομικὰ συμφέροντα εἶναι τὸ ἀσφαλέστερον θεμέλιο τῆς φιλίας μεταξὺ τῶν λαῶν, καὶ **δεύτερον** ὅτι ἡ φύσις ὀργάνωσε τὶς χώρες μας με τέτιον τρόπο ὥστε ἡ καθεμιά παράγει ἐκεῖνα πού λείπουν στὴν ἄλλη. Ἰδιαίτερα ὅτι ἡ Ἑλλάς χρειάζεται τὰ σιτηρὰ σας, τὰ πετρέλαιά σας, τὰ κτήνη σας καὶ τὸ κρέας τῶν ζώων σας καὶ ἀκόμα ὅλα τὰ κατασκευασμένα προϊόντα, ἐνῶ κατέχει ἐξ ἄλλου τὰ σπάνια προϊόντα πού δὲν ἔχετε ἄφθονα, καπνὸ, κρασί, κονιάκ, λάδι, μεταξι, σταφίδα κλπ.

Μὴν ἀνησυχεῖτε, κυρίες μου, δὲ θὰ τὴν κάνω τὴ διάλεξή αὐτὴ. Ἐκτός πού ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀλήθειαι πού δὲ χρειάζονται ἀπόδειξι, μὰ νὰ ἐνοχλεῖ κανεὶς τοὺς ξένους τοῦ εἶναι ὁ χειρότερος τρόπος γιὰ νὰ δείχνει τὴ χαρὰ πού ἔχει φιλοξενώντας τους. Ἐλπίζω ἀκόμα πὼς ἡ Μικρὴ Ἀντάντ σὲ λίγο θὰ στείλει ἀντιπροσώπους ἐκ τῶν οἰκονομολογικῶν κύκλων τῆς. Τότε θὰ μπορέσομε νὰ μιλήσομε γιὰ ἀριθμούς καὶ γιὰ ὑποθέσεις με τὴν ἡσυχία μας.

Καὶ μαυτὴ τὴν εὐκαιρία, πρέπει νὰ σᾶς ἐπαινέσει κανεὶς πολὺ, πού δώσατε στοὺς ἄντρες τὸ καλὸ

παράδειγμα. Βέβαια αγαπώμεθα πολύ. Μὰ δὲν ἀρκεῖ νὰγαλᾶται κανεὶς ἀπὸ μακρυνά. Χρειαζέται νὰ γνωριστοῦμε. Ἐν θέλαμε λοιπὸν οἱ οἰκονομικὲς μας σχέσεις καί, ἐκεῖνο πὺ εἶναι ἕξ ἴσου σπουδαῖο, ἡ διανοητικὴ μας ἐπαφὴ νὰ πάρουν τὴν ἀναγκαῖα ἐκταση πρέπει καὶ ἄλλες ἐπισκέψεις νὰ γίνουν καὶ νέα Συνέδρια νὰκολουθήσουν τὸ δικό σας.

Ἡ ἐπιτυχία σας θὰ χρησιμεύσει γιὰ νὰ ξυπνήσει κάποια ἐνεργητικότητα καὶ στὸ φύλο πὺ ὀνομάζεται *Ισχυρό*. Καὶ χωρὶς ἄλλο μέσα σὲ λίγον καιρό, ἐδῶ ἢ ἄλλοῦ θὰ μπορέσομε νὰ μελετήσομε βαθειὰ τὸ πρόβλημα—ἢ καλύτερα τὸ ζήτημα—τῆς οἰκονομικῆς μας συνεργασίας.

Στὸ μεταξὺ ἐπιτρέψτε μου, Κυρίες μου, ἕξ ὀνόματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Συλλόγου τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν, νὰ σᾶς εὐχαριστήσω καὶ νὰ σᾶς συγχαρῶ γιὰ τὴν ἐπίσκεψή σας πὺ μᾶς συγκινεῖ πολὺ καὶ πὺ θὰ εἶναι γόνιμη σὲ ἀποτελέσματα.